

Гусєва К. А.,

доцент кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник;

Квітка Я. М.,

професор кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ПОЛІТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Забезпечення принципу політичної нейтральності у діяльності працівників поліції потребує комплексного підходу, що передбачає здійснення перетворень у правовому статусі поліцейських, компонентах етичної поведінки поліцейських, у змісті професійного навчання і тактиці реалізації цих змін.

Згідно статті 10 Закону України «Про Національну поліцію» політична нейтральність є принципом діяльності поліції, відповідно до якого поліція забезпечує захист прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності, а у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань [3].

Питання політичної нейтральності державної служби аналізувались у багатьох працях науковців-адміністративістів, а саме В. Аверьянова, Ю. Битяка, С. Ківалова, І. Б. Коліушка, В. Мельниченко, Т. Мотренко, Н. Нижник, А. Панасевич, О. Рацюк, С. Федчишин тощо.

Принцип політичного нейтралітету поліції означає, з одного боку – заборону відбору кадрів для поліції за їх політичними поглядами, а з іншого – обов'язок поліції при виконанні службових повноважень залишатися політично нейтральними.

Стаття 36 Конституції України визначає, що політичні партії в Україні сприяють формуванню і виявленню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України. Обмеження щодо членства у політичних партіях встановлюються виключно цією Конституцією і законами України. Заборона створення і діяльності організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях закріплено у частині третій статті 37 Конституції України [1].

В статті 6 Закону України від 5 квітня 2001 року «Про політичні партії в Україні» чітко встановлено, що членами політичних партій не можуть бути поліцейські [4].

В статті 40 Закону України «Про запобігання корупції» зазначено, що особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3

цього Закону, зобов'язані при виконанні своїх службових повноважень дотримуватися політичної нейтральності, уникати демонстрації у будь-якому вигляді власних політичних переконань або поглядів, не використовувати службові повноваження в інтересах політичних партій чи їх осередків або окремих політиків. До зазначених осіб відносяться і поліцейські [2].

В статті 61 Закону України «Про Національну поліцію» серед обмежень, пов'язаних з пов'язаних зі службою в поліції міститься заборона бути членом політичної партії [3].

Усі дії працівників поліції мають бути вмотивовані тільки законом, а не диктуватися політичними партіями чи громадськими об'єднаннями. Це положення чітко відображає і ст. 62 Закону України «Про Національну поліцію», яка закріплює, що ніхто не має права покласти на поліцейського виконання обов'язків, не визначених законом. Ніхто, крім безпосереднього і прямого керівника (за винятком випадків, прямо передбачених законом), не може надавати будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги, доручення поліцейському або в інший спосіб втручатися в законну діяльність поліцейського, у тому числі діяльність, пов'язану з кримінальним провадженням або провадженням у справах про адміністративні правопорушення [6, с. 42].

Правилами етичної поведінки поліцейських визначено, що під час виконання службових обов'язків поліцейському заборонено:

допускати будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань;

використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність, висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження в політичних або особистих цілях [5].

Підсумовуючи викладене, у підрозділах поліції не допускається діяльність політичних партій, рухів та інших громадських об'єднань, що мають політичну мету. Під час виконання службових обов'язків працівники поліції незалежні від впливу будь-яких політичних чи громадських об'єднань.

Тобто, політична нейтральність поліції полягає в тому, що співробітник поліції під час виконання службових обов'язків повинен об'єктивно і неупереджено виконувати законні накази (розпорядження) осіб, яким він підпорядкований та своїх особистих переконань; поліцейський не може демонструвати свої політичні погляди та вчиняти інші дії, що будь-яким способом можуть засвідчувати його особливе ставлення до певних політичних сил, партій чи блоків; не має права утворювати політичні партії, блоки та бути їх членом, брати участь у страйках та акціях громадської непокори. Крім того, поліцейському забороняється брати участь у передвибірній агітації. В органах і підрозділах поліції заборонено

використовувати будь-які предмети, що мають символіку політичних партій [7, с. 29].

Як слушно зазначає Д. С. Денисюк, враховуючи особливості реалізації принципу політичної нейтральності, доречним вбачається більш деталізувати цей принцип, тому що неякісне його застосування призведе до погіршення загальної ефективності роботи. Потрібно розробити системи менеджменту та механізми виконавчого контролю (розмежування компетенції, усунення дублювання повноважень), які зведуть до мінімуму можливість прийняття керівництвом рішень безпосередньо під впливом політичних сил або ж під впливом власних політичних уподобань [8, с. 68].

Доцільно було б передбачити дієву систему контролю за додержанням принципу політичної нейтральності в професійній діяльності працівників поліції.

Список використаних джерел

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Київ : Преса України, 1997. 80 с.

2. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст. 2056.

3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41.

4. Про політичні партії в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2365-III.

5. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ МВС 09.11.2016 № 1179.

6. Про Національну поліцію : наук.-практ. коментар ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків, 2016. 408 с.

7. Про Національну поліцію : наук.-практ. коментар станом на 1 січня 2016 р. : наук.-практ. посіб. / [Черней В. В., Лошицький М. В., Білик В. М. та ін.]. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 400 с.

8. Денисюк Д. С. Принципи діяльності національної поліції України : теорія та практика реалізації. Митна справа. 2015. №5(101). С. 63–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_5_13.

9. Рацюк О. Зміст принципу політичної нейтральності: аналіз сучасних підходів. *Актуальні проблеми державного управління*. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. Вип. 3 (35). С. 55–61.

10. Рацюк О. О., Свірін М. Г. Принцип політичної нейтральності державних службовців: сутність і засоби його забезпечення. Херсон, 2009. 22 с.